

Glòria, Filomena, covid: la nova normalitat del canvi ambiental

Catalunya encetava l'any 2020 amb el temporal Glòria, que va batre rècords de tot tipus al litoral mediterrani peninsular: d'espessor de neu, d'alçada de les onades, de nombre de llamps en un dia del mes de gener i de precipitació màxima diària el mateix mes. Tot just tres mesos després, els registres de precipitació van tornar a ser excepcionals a la franja litoral i prelitoral catalanes, i van convertir el mes d'abril en el més plujós dels 107 anys de dades recollides a l'Observatori Fabra de Barcelona. I quasi un any després del Glòria, un nou fenomen meteorològic extrem, el temporal Filomena, va deixar una espessa capa de neu i un fred persistent durant dies a tota la Península. En el cas de Catalunya va afectar especialment les comarques de ponent i del sud. Si bé aquests dos episodis meteorològics per ells sols no poden atribuir-se directament al canvi climàtic, sí que podem fer-ho atenent a la seva major recurrència i intensitat. Per acabar-ho d'adobar, l'any que va de Glòria a Filomena coincideix amb l'any de la covid. Tres problemes ambientals en un sol any i que han ocasionat impactes ecològics, socials i econòmics de primer ordre: milers de milions d'euros en pèrdues econòmiques, confinament domiciliari, afectacions greus a ecosistemes naturals com els del delta de l'Ebre, crisi econòmica, morts... fins arribar, en el cas extrem de la covid, a parilitzar l'activitat humana a tot el món. Glòria, Filomena i covid s'han d'entendre, per tant, en el context d'allò que els experts venen anomenant, des de ja fa temps, com el canvi ambiental global.

Per canvi ambiental global entenem les alteracions de les activitats humanes sobre el funcionament dels sistemes naturals, els impactes de les quals no són i no poden ser localitzats, sinó que afecten el conjunt de la terra. Es pot expressar com la superació dels anomenats límits de sostenibilitat

planetaris descrits l'any 2009 per Rockstrom i els seus col·legues de l'Estocolm Resilience Institute. Dels nou límits identificats, ja n'hauríem sobrepassat tres (pèrdua de biodiversitat, alteració dels cicles del nitrogen i el canvi climàtic). Això ens situa davant un escenari on episodis com el Glòria, Filomena i la pandèmia de COVID-19 ens acompanyaran a partir d'ara en la ja arrelada expressió de "societat del risc" ideada pel sociòleg alemany Ulrich Beck.

Però també aquests fenòmens extrems poden esdevenir finestres d'oportunitat per aturar els seus efectes i impedir que entrin definitivament a formar part de la nova normalitat derivada del canvi ambiental. A Catalunya, els temporals Glòria i Filomena van demostrar, una vegada més, que els seus impactes no poden desvincular-se dels nexes d'unió entre natura i societat. Aquests dos episodis van ser realment extraordinaris quant a volums de precipitacions, vents i onatge, però també ho és l'acumulació de persones i béns en els espais que afecten i els processos de destrucció de la natura que s'hi han donat, també a Catalunya, des de fa anys. D'aquí que, per a esdeveniments futurs més que probables, els reptes que tenim davant no es limiten només a aprendre a "convivre amb ells" sinó també replantejar-ne els actuals models de gestió. En el cas de les inundacions i els temporals de mar, cal avançar cap a enfocaments que no se sustentin bàsicament en les mesures estructurals de protecció sinó que privilegiïn l'eliminació de l'ocupació dels espais més exposats al risc i els retornin als sistemes fluvials i marítims. Recuperant aquests espais ens farem, realment, un favor a nosaltres mateixos.

Anna Ribas Palom